OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Opetushallituksen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta 2027–2030

Eduskunnan sivistysvaliokunta 12.05.2026

Opetushallitus

OPETUSHALLITUKSEN TOIMINTAEDELLYTYKSET

- Opetushallituksen rahoitusta on leikattu vuosina 2023–2027 yhteensä 38,5 milj. euroa, josta 20,8 milj. euroa on pysyviä vähennyksiä. Vuodesta 2027 alkaen tulee lisäksi uusia säästöjä, mukaan lukien tuottavuussäästö, joka kasvaa vuoteen 2030 mennessä 0,765 milj. euroon, sekä vielä kohdentamattomat toimintameno- ja virastorakennesäästöt. Samalla Opetushallituksen esitys 1,5 milj. euron pysyvästä lisärahoituksesta lakisääteiseen Osaamispolku-palveluun ei edennyt. Opetushallitus on esittänyt strategisesti tärkeän kansallisen Lukutaito-ohjelman rahoituksen momenttimuutosta pysyvälle toimintamenorahoitukselle, mutta tämä ei ole toistaiseksi edennyt ja henkilöstö joudutaan palkkaamaan määräaikaiseen virkasuhteeseen.
- Säästöt kohdistuvat jo valmiiksi supistettuihin toimintamenoihin, henkilöstöön ja asiantuntijatyöhön ja heikentävät viraston kykyä hoitaa lakisääteisiä tehtäviään vuosina 2027–2030. Aiemmista säästöpäätöksistä esimerkkejä ovat työelämätoimikuntien lakkauttaminen 0,338 milj. euroa, ulkomaan lehtoritoiminnon supistaminen 0,300 milj. euroa ja muut toimintameno- ja tuottavuussäästöt 1,121 milj. euroa. Erityisen huolestuttavaa on Suomen kielen ja kulttuurin kansainvälisen toiminnan 1,6 milj. euron rahoituksen alasajo, jonka seurauksena ulkomaan lehtoriverkoston toiminta päättyy käytännössä vuodesta 2028 lähtien. Kokonaisuutena säästöjen mittaluokka ja pysyvyys heikentävät ennakoivuutta ja palvelutasoa sekä heijastuvat koulutuksen laatuun ja yhdenvertaisuuteen valtakunnallisesti.

OPETUSHALLITUKSEN TOIMINTAEDELLYTYKSET

- **Opetushallituksen toimintamenoilla rahoitettavien, kansallisten osaamisen palvelujen jatkuvuus turvattava**
  - Opetushallituksen JTS 2027–2030 -esityksen mukainen pysyvä lisärahoitus Osaamispolku-palvelun (uusi lakisääteinen tehtävä) tuottamiseen ei edennyt, eikä EU-rahoitteisena käynnistettyä palvelutuotantoa voida kattaa toimintamenoilla. Toimintamenoihin kohdistuvat leikkaukset vaarantavat Opintopolun ja siihen kytkeytyvien kansallisten peruspalvelujen (mm. hakeutuminen ja valinnat, opintotietojen katselu/jakaminen, tutkinto- ja kieliosaamisen tunnustaminen sekä koulutusalan kertakirjautumispalvelu MPASSid) jatkuvuuden ja toimintavarmuuden samalla kun palvelujen käyttö kasvaa.
- **Ulkomaalehtori toiminnan lakkauttaminen**
  - Kehysriihiesityksen myötä Opetushallituksen tuki ulkomaisten yliopistojen suomen kielen ja kulttuurin opinnoille lakkautetaan. Päätös katkaisee pitkäjänteisesti rakennetun asiantuntijaverkoston ja heikentää Suomen maakuvatyötä sekä kansainvälisiä tiede- ja kulttuurisuhteita. Ratkaisua on pidetty lyhytnäköisenä, koska se heikentää Suomen asemaa ja kaventaa suomen kieltä osaavan, Suomeen sitoutuneen osaaja- ja työvoimapohjan muodostumista.

OPETUSHALLITUKSEN TOIMINTAEDELLYTYKSET

- **Työelämäkuntien lakkauttaminen**
  - Työelämätoimikuntien lakkauttaminen heikentää ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusta, työelämälähtöisyyttä ja tutkintojen ajantasaisuutta sekä lisää oikeusturvariskejä. Samalla katkeaa työelämän asiantuntemuksen kytkentä tutkintoihin, oikaisumenettely on rakennettava uudelleen ja kuljettajien ammattipätevyysprosessit vaikeutuvat.

- **Lukutaito-ohjelman toimeenpanon edellyttämä rahoitus**
  - Lukutaito-ohjelma on Opetushallituksen kansallinen kokonaisuus, joka toimeenpanee Kansallista lukutaitostrategiaa ja tukee kuntia sekä koulutusasteita (Lukeva varhaiskasvatus, Lukeva koulu, Lukeva kunta ja vuodesta 2027 Lukeva toinen aste) sekä jakaa valtionavustuksia vaikuttavaan lukutaitotyöhön. Ohjelman jatkuvuuden turvaamatta jättäminen kasvattaa riskiä, että lukutaitotyö sirpaloituu, lukutaidon heikkeneminen ja eriytyminen syvenee (hyvinvointi, yhdenvertaisuus, turvallisuus), ja strategian 2030-tavoitteet jäävät saavuttamatta.

VALTION OPPILAITOSTEN TOIMINTAEDELLYTYKSET

- Valtion oppilaitosten toimintamäärärahojen leikkaukset ovat jo heikentäneet opetuksen järjestämisedellytyksiä ja nostavat vakavan riskin lakisääteisten ja erityistehtävien toteutumiselle. Vuodesta 2027 alkaen kohdistuvat uudet säästöt ja mahdolliset lisätoimet heikentävät edelleen ennakoitavuutta ja toimintakykyä.
- Oppilaitoksissa on jo tehty laajoja, pitkävaikutteisia sopeutuksia, joten lisäsäästöille ei ole enää kestävää liikkumavaraa ilman suoria vaikutuksia opetuksen laatuun, oppimisen tuen riittävyyteen ja henkilöstön jaksamiseen. Erityisesti valtion kielikoulut, Valteri ja Saamelaisalueen koulutuskeskus toimivat jo minimitasolla, jolloin lisäleikkaukset osuvat suoraan ydintehtäviin.
- Valterissa oppimisen tuen saatavuus ja laatu ovat vaarassa, koska tehostaminen ja sopeutus on viety jo pitkälle eikä merkittävää lisäsopeuttamisvaraa ole ilman palvelutason heikentymistä. Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa lisäleikkaukset vaarantavat saamen kielten ja kulttuurin turvaamisen sekä saamenkielisen osaajapohjan kouluttamisen, mikä edellyttää riittäviä ja ennakoitavia määrärahoja pitkäjänteiseen kehittämiseen.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos